

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ,
ПСИХОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ

Кафедра менеджменту та економічної безпеки

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
4 курсу денної форми навчання
КАРАБІНА Дмитра Богдановича

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
НАГІРНА Оксана Вікторівна

Рецензент
кандидат економічних наук, доцент
ВІНІЧУК Марія Володимирівна

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

« » 2026 р., протокол №

Завідувач кафедри менеджменту
та економічної безпеки

_____ **КОПИТКО М. І.**

Львів
2026

АНОТАЦІЯ

КАРАБІН Д. Б. Управління фінансовою діяльністю підприємства. - Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». - Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2026.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних і практичних аспектів управління фінансовою діяльністю підприємства, оцінці її ефективності та обґрунтуванню напрямів підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю. Розкрито сутність, мету, завдання та функції управління фінансовою діяльністю, охарактеризовано принципи, методи та нормативно-правове забезпечення її здійснення в Україні.

Проаналізовано фінансово-господарську діяльність ПрАТ СК «УНІКА», здійснено оцінку основних фінансових показників, а також досліджено особливості системи управління фінансовою діяльністю страхової компанії. Виявлено проблемні аспекти у сфері фінансового управління та визначено напрями підвищення його ефективності в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: фінансова діяльність підприємства, фінансовий менеджмент, фінансові ресурси, платоспроможність, фінансова стійкість, ефективність управління, страхова компанія.

ANNOTATION

KARABIN D. B. Management of the Financial Activity of an Enterprise. - Manuscript.

Research submitted for the Bachelor's degree in specialty 073 "Management". - Lviv State University of Internal Affairs, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2026.

The qualification work is devoted to the study of theoretical and practical aspects of enterprise financial activity management, assessment of its effectiveness, and justification of directions for improving the efficiency of financial activity management. The essence, purpose, objectives, and functions of financial activity management are disclosed, and the principles, methods, and regulatory framework for its implementation in Ukraine are characterized.

The financial and economic activity of PJSC IC "UNIQA" is analyzed, key financial indicators are assessed, and the features of the financial activity management system of the insurance company are examined. Problematic aspects in the field of financial management are identified, and directions for improving its efficiency under modern economic conditions are determined.

Keywords: financial activity of the enterprise, financial management, financial resources, solvency, financial stability, management efficiency, insurance company.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність, мета, завдання та функції управління фінансовою діяльністю підприємства.....	7
1.2. Принципи та методи управління фінансовою діяльністю підприємства.....	12
1.3. Нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності підприємств в Україні	18
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ СК «УНІКА» ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ЇЇ УПРАВЛІННЯ.....	24
2.1. Загальна характеристика ПрАТ СК «УНІКА».....	24
2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ СК «УНІКА».....	29
2.3. Оцінка системи управління фінансовою діяльністю ПрАТ СК «УНІКА»	35
Висновки до другого розділу.....	41
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПрАТ СК «УНІКА».....	42
Висновки до третього розділу.....	47
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах нестабільності економічного середовища управління фінансовою діяльністю підприємства набуває визначального значення для забезпечення його ефективного функціонування та розвитку. Фінансова діяльність виступає базою для прийняття управлінських рішень, формування ресурсного потенціалу, підтримки платоспроможності та досягнення стратегічних цілей підприємства. В умовах кризових явищ і трансформацій економіки значення ефективного фінансового менеджменту суттєво зростає, оскільки саме він забезпечує стабільність господарської діяльності та адаптацію підприємства до змін зовнішнього середовища.

Воєнний стан в Україні ускладнює діяльність бізнесу через зростання ризиків, обмеженість ресурсів та порушення економічних зв'язків, що підвищує значення ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства. У таких умовах особливо важливими стають забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, а також оптимізація доходів і витрат.

Фінансова діяльність підприємства є ключовим елементом його загальної системи управління, оскільки забезпечує взаємозв'язок між усіма функціональними підрозділами, впливає на результати господарювання та рівень конкурентоспроможності. Водночас ефективність фінансового управління значною мірою визначається організаційною структурою підприємства, якістю фінансового планування, контролю та аналізу. В умовах розвитку фінансових ринків і посилення конкуренції зростає роль сучасних інструментів фінансового менеджменту, спрямованих на оптимізацію фінансових потоків і підвищення результативності діяльності підприємства.

Особливе значення питання управління фінансовою діяльністю набуває для страхових компаній, діяльність яких безпосередньо пов'язана з формуванням і перерозподілом значних фінансових ресурсів, управлінням ризиками та забезпеченням фінансової надійності. Ефективне управління фінансами

страховика є запорукою його стабільності, виконання зобов'язань перед клієнтами та довгострокової конкурентоспроможності на ринку страхових послуг.

Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства знайшли відображення у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема І. О. Бланка, В. М. Гриньової, В. О. Коюди, К. В. Васьківської, О. А. Сич, Ю. Ю. Верланова, Н. С. Ситник, А. В. Стасишина, С. Д. Смолінської та інших. У їхніх дослідженнях розкрито сутність фінансового менеджменту, механізми формування фінансових ресурсів і підходи до оцінювання ефективності фінансової діяльності підприємств. Водночас питання підвищення ефективності фінансового управління в умовах нестабільного економічного середовища, зокрема в діяльності страхових компаній, потребують подальшого дослідження та вдосконалення, що зумовлює актуальність обраної теми.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних засад управління фінансовою діяльністю підприємства та розробка пропозицій щодо підвищення її ефективності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

- розкрити сутність, мету, завдання та функції управління фінансовою діяльністю підприємства;
- дослідити принципи та методи управління фінансовою діяльністю;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності підприємств в Україні;
- надати загальну характеристику ПрАТ СК «УНІКА»;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства;
- оцінити систему управління фінансовою діяльністю страхової компанії;
- розробити напрями підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою діяльністю ПрАТ СК «УНІКА».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних положень і практичних підходів до підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства.

Для досягнення мети дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів**, зокрема: методи аналізу та синтезу - для дослідження сутності управління фінансовою діяльністю підприємства та узагальнення теоретичних підходів; метод порівняння - для зіставлення фінансових показників ПрАТ СК «УНІКА» у динаміці та оцінки їх змін; методи систематизації та узагальнення - для впорядкування наукових підходів до визначення принципів, методів і функцій фінансового управління; економіко-статистичні методи та методи фінансового аналізу - для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема аналізу доходів, витрат, прибутковості, платоспроможності та фінансової стійкості; графічний метод - для наочного відображення динаміки основних фінансових показників; а також методи розрахунку відносних і абсолютних показників - для оцінки ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, нормативно-правові акти України, статистичні матеріали та фінансова звітність ПрАТ СК «УНІКА».

Інформація про практичне значення роботи, апробацію результатів дослідження (їх впровадження на підприємстві чи організації, участь у науково-практичних конференціях, публікації). Основні результати дослідження було апробовано в межах X Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (16 березня 2026 р., Дніпровський державний університет внутрішніх справ).

Структура роботи. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 54 сторінки. Її структура складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (35 позицій), 4 таблиць, 6 рисунків та 2 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, мета, завдання та функції управління фінансовою діяльністю підприємства

У сучасних українських реаліях управління підприємством фактично спрямоване на забезпечення його безперервного функціонування та збереження економічної стійкості в умовах військової агресії росії. Господарюючі суб'єкти змушені працювати в середовищі підвищеної невизначеності та ризиків, де ключовими завданнями стають підтримання ліквідності, збереження платоспроможності та забезпечення фінансової рівноваги. Бізнес стикається з необхідністю збереження окупності вкладеного капіталу та досягнення позитивної рентабельності на тлі руйнування виробничих потужностей, втрати активів, релокації підприємств і персоналу, а також вимушеної перебудови логістичних ланцюгів. Додаткові труднощі створює обмежений доступ до сировини, енергоресурсів і фінансових ресурсів унаслідок тимчасової окупації окремих територій та порушення усталених господарських зв'язків.

Водночас зазначені виклики поряд із численними загрозами формують і нові стратегічні можливості для розвитку бізнесу. Підприємства активніше впроваджують інноваційні рішення, цифрові інструменти управління, диверсифікують постачальницькі канали та здійснюють переорієнтацію на внутрішні й зовнішні ринки [1]. Важливими напрямками стають рестарт діяльності на нових територіях, освоєння нових сегментів ринку, адаптація продукції до потреб воєнного часу та формування нових споживчих цінностей. Гнучкість управлінських рішень і здатність швидко адаптувати бізнес-моделі стають визначальними факторами виживання та подальшого розвитку підприємств.

За таких умов особливого значення набуває ефективна організація фінансової діяльності підприємства, орієнтована на максимальне залучення

доступних фінансових ресурсів і підвищення ефективності їх використання. Рациональне управління грошовими потоками, оптимізація витрат, забезпечення фінансової стійкості та формування резервів ліквідності стають ключовими пріоритетами фінансового менеджменту. Крім того, ефективне управління фінансами дає змогу своєчасно відстежувати слабкі сигнали зовнішнього середовища, оцінювати потенційні загрози та можливості, а також впроваджувати превентивні управлінські заходи з метою мінімізації ризиків.

У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження сутності поняття «фінансова діяльність» та узагальнення наукових підходів до його трактування, що представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення поняття «фінансова діяльність»

Автор	Трактування поняття «фінансова діяльність»
Бедринець М.Д., Довгань Л.П. [2, с.10]	у широкому розумінні це система застосування різноманітних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємства та досягнення ним визначених цілей. Інакше кажучи, фінансова діяльність охоплює весь комплекс функціональних завдань фінансового фахівця, пов'язаних із фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням операційної діяльності суб'єкта господарювання
Вінник О.М. [8, с.703]	господарська діяльність, пов'язана з рухом і використанням грошових коштів (фінансів)
Гриньова В.М., Коюда В.О. [11, с.30]	використання комплексу прийомів і процедур, за допомогою яких фізичні особи та організації здійснюють управління своїми фінансами. При цьому ключове значення має співвідношення між доходами і витратами, а також оцінювання інвестиційних ризиків
Томашук І.О., Терещук С.М., Салькова І.Ю. [31]	сукупність форм і методів фінансового забезпечення діяльності підприємства та реалізації його цілей, тобто здійснення практичної фінансової роботи
Філіна Г.І. [32, с.5]	це процес формування та використання фінансових ресурсів підприємства, що реалізується через економічно обґрунтовані управлінські рішення; це також внутрішня діяльність підприємства, спрямована на розроблення й реалізацію фінансових рішень щодо володіння та управління чотирма видами цінностей, серед яких: майнові, матеріальні та нематеріальні активи; фінансові активи; грошові кошти; зобов'язання у формі дебіторської та кредиторської заборгованості

Узагальнюючи наведені наукові підходи, фінансову діяльність доцільно трактувати як цілеспрямований процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Такі ресурси забезпечують безперервність операційної діяльності, підтримання платоспроможності та досягнення запланованих фінансово-економічних результатів. Водночас фінансова діяльність охоплює прийняття управлінських рішень щодо оптимізації джерел фінансування, ефективного використання капіталу та забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Її ключовим призначенням є створення умов для стабільного функціонування та довгострокового стратегічного розвитку підприємства, особливо в умовах мінливого й невизначеного ринкового середовища. У такому середовищі фінансова діяльність виступає інструментом адаптації до зовнішніх викликів, мінімізації ризиків і забезпечення конкурентоспроможності, що дозволяє підприємству не лише підтримувати поточну ефективність, а й формувати потенціал майбутнього зростання.

Фінансова діяльність підприємства повинна бути орієнтована на розв'язання ключових завдань, серед яких:

- забезпечення належного фінансування поточної виробничої, господарської та інвестиційної діяльності;
- виявлення внутрішніх резервів для зростання доходів і прибутку, підвищення рівня рентабельності та платоспроможності;
- своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед партнерами, бюджетом і банківськими установами;
- залучення фінансових ресурсів у обсягах, необхідних для виробничого й соціального розвитку підприємства та нарощення власного капіталу;
- здійснення контролю за ефективністю, цільовим спрямуванням і раціональністю розподілу фінансових ресурсів [31];
- з урахуванням рівня нестабільності зовнішнього середовища - забезпечення фінансової підтримки розвитку підприємства, подолання

стагнаційних явищ і впровадження стратегічних змін шляхом прийняття гнучких управлінських рішень на основі систематичного моніторингу ринку [23].

Управління фінансовою діяльністю підприємства слід розглядати як важливу складову загальної системи менеджменту, спрямовану на досягнення стратегічних цілей розвитку через забезпечення ефективного фінансово-економічного функціонування суб'єкта господарювання. Воно охоплює планування, організацію, координацію та контроль фінансових процесів з метою підтримання фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності підприємства. Особливої актуальності таке управління набуває в умовах невизначеності та мінливості зовнішнього середовища, коли підприємство повинно швидко адаптуватися до економічних ризиків, коливань ринку та обмеженості ресурсів.

Водночас управління фінансовою діяльністю доцільно трактувати як систему цілеспрямованих управлінських впливів керуючої підсистеми, сформованої в межах стратегічного менеджменту, на фінансові процеси підприємства як об'єкт управління. Такий вплив реалізується через формування фінансової політики, вибір джерел фінансування, регулювання грошових потоків, оптимізацію структури капіталу та контроль за використанням ресурсів.

Ключовою метою цього процесу є своєчасне й економічно обґрунтоване формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, що забезпечує стабільну операційну діяльність і створює передумови для довгострокового розвитку. Превентивний характер управлінських рішень дозволяє мінімізувати фінансові ризики, підтримувати платоспроможність і забезпечувати фінансову рівновагу підприємства. У підсумку ефективне управління фінансовою діяльністю сприяє максимізації прибутковості як у поточному періоді, так і в стратегічній перспективі, формуючи фінансову основу сталого зростання підприємства.

Управління фінансовою діяльністю підприємства включає виконання певного комплексу функцій, які можна поділити на дві основні групи, виходячи з багатогранного змісту фінансового менеджменту. Функції управління

фінансовою діяльністю як керуючої системи - вони характерні для будь-якої управлінської діяльності, проте враховують специфіку фінансів підприємства. До цієї групи відносяться: планування, організація, мотивація та контроль. Функції управління фінансовою діяльністю як окремої галузі управління підприємством - склад цих функцій визначається конкретним об'єктом управління фінансами та особливостями їх використання в межах підприємства [6].

У сфері фінансового менеджменту як спеціалізованої галузі управління підприємством зазвичай виділяють такі основні напрями діяльності:

- управління активами. Ця функція передбачає визначення фактичної потреби в конкретних видах активів та розрахунок їх загальної вартості відповідно до масштабу діяльності підприємства. Вона також охоплює оптимізацію структури активів з точки зору їх максимальної ефективності, забезпечення ліквідності оборотних активів, прискорення їх обігу, а також вибір доцільних форм та джерел фінансування;

- управління капіталом. У межах цієї функції визначаються загальні вимоги до капіталу для фінансування активів, оптимізується його структура для підвищення ефективності використання, а також розробляються заходи щодо перерозподілу та рефінансування капіталу у найбільш продуктивні напрямки;

- управління інвестиційною діяльністю. Функція передбачає формування ключових стратегічних напрямів інвестування підприємства, оцінку привабливості конкретних проектів і фінансових інструментів, а також вибір найбільш ефективних із них. До обов'язків входить складання інвестиційних планів та формування фінансових портфелів, а також визначення оптимальних способів фінансування інвестицій;

- управління грошовими потоками. Сутність цієї функції полягає у плануванні та контролі припливів і витрат коштів, синхронізації обсягів і термінів їх руху, а також у забезпеченні ефективного використання тимчасово вільних грошових ресурсів;

- управління фінансовими ризиками та запобігання банкрутству. В межах цієї функції виявляються ключові елементи фінансових ризиків, що властиві діяльності підприємства, оцінюється їх рівень і потенційні фінансові втрати. Постійний моніторинг дозволяє визначати ступінь загрози банкрутства та застосовувати корпоративні механізми антикризового фінансового управління на високому рівні [26; 28].

Таким чином, управління фінансовою діяльністю підприємства є невід'ємною складовою системи корпоративного менеджменту, яка забезпечує ефективне функціонування всієї організації та підтримує її фінансову стабільність у складних умовах ринку. Воно передбачає комплексний вплив на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, активів та капіталу, що дозволяє підприємству не лише виконувати поточні економічні завдання, а й адаптуватися до змін зовнішнього середовища, передбачати ризики та реагувати на фінансові виклики. Через інтеграцію процесів планування, контролю, регулювання і координації фінансових потоків управління фінансами сприяє забезпеченню балансу між наявними ресурсами та потребами бізнесу, підвищенню ефективності використання капіталу і активів, а також зміцненню загальної стійкості підприємства. Такий підхід дозволяє формувати основу для стратегічного розвитку, підтримувати платоспроможність, стимулювати інвестиційну привабливість і забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність організації на ринку.

1.2. Принципи та методи управління фінансовою діяльністю підприємства

Підприємство виступає як самостійний суб'єкт господарювання, створений для здійснення економічної діяльності з метою отримання прибутку та задоволення суспільних потреб. У процесі функціонування воно формує як стратегічні, так і поточні цілі розвитку, зміст яких визначається фінансовим станом, позиціями на ринку, характером взаємодії з партнерами та

конкурентами, а також внутрішніми управлінськими механізмами, що впливають на результативність діяльності. Гнучкість у визначенні цілей дозволяє підприємству своєчасно реагувати на зміни економічного середовища, адаптуватися до нових умов господарювання та підтримувати стабільність функціонування.

Для всебічного дослідження зазначених чинників застосовується комплексний аналіз господарської діяльності, який відповідає сучасним вимогам економічної аналітики та забезпечує об'єктивну оцінку результатів роботи підприємства. Його завершальним і водночас ключовим етапом є аналіз фінансового стану, у процесі якого визначається забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами для безперервного виробничого процесу, оцінюється ефективність їх розміщення та використання, уточнюється характер фінансових взаємовідносин із контрагентами, а також встановлюється рівень платоспроможності та ринкової стійкості суб'єкта господарювання. Такий аналіз створює інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і підвищення фінансової надійності підприємства.

Господарювання підприємства тісно інтегроване з його фінансовими процесами, оскільки реалізація будь-яких виробничих чи управлінських рішень потребує відповідного фінансового забезпечення. Суб'єкт господарювання сам визначає напрями використання коштів згідно зі стратегічними та поточними планами, управляє наявними фінансовими ресурсами та спрямовує їх у виробництво товарів чи надання послуг з метою формування прибутку й забезпечення сталого розвитку.

До ключових складових господарської діяльності належать:

- операційна діяльність, яка охоплює основні процеси створення та реалізації продукції (послуг) і передбачає аналіз здатності підприємства генерувати грошові надходження для безперервного функціонування;
- інвестиційна діяльність, що полягає у вкладенні коштів у довгострокові активи та інші інвестиційні проекти. Вона характеризує потенціал майбутнього

розширення виробничих можливостей, підтримання належного рівня ефективності, платоспроможності та прибутковості;

- фінансова діяльність, яка відображає рух коштів, пов'язаний із залученням і поверненням капіталу. Її результати є важливими для оцінювання перспектив виконання зобов'язань перед власниками й кредиторами та визначення структури джерел фінансування підприємства [5].

Фінансова діяльність підприємства є невід'ємною складовою його господарської діяльності та відіграє ключову роль у забезпеченні безперервності функціонування і розвитку суб'єкта господарювання. Вона спрямована на організацію ефективного руху грошових потоків, своєчасне формування доходів і фінансування витрат, виконання розрахункових зобов'язань перед контрагентами, державою та працівниками. Через фінансову діяльність забезпечується оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу, що дає змогу підтримувати фінансову стійкість, ліквідність і платоспроможність підприємства [7].

Ефективне управління фінансовими ресурсами передбачає їх раціональний розподіл між поточною діяльністю, інвестиційними потребами та стратегічними напрямками розвитку. Водночас фінансова діяльність виконує функцію контролю за використанням коштів, сприяє підвищенню прибутковості та мінімізації фінансових ризиків. Вона формує основу для прийняття управлінських рішень, пов'язаних із розширенням виробництва, модернізацією активів, залученням інвестицій і підвищенням конкурентоспроможності підприємства на ринку [17].

Раціональна організація фінансової діяльності забезпечує узгодженість між стратегічними цілями розвитку підприємства та його поточними фінансовими можливостями. Вона дозволяє підтримувати стабільний грошовий обіг, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати довгострокову фінансову рівновагу. У сучасних умовах господарювання фінансова діяльність також спрямована на підвищення інвестиційної привабливості підприємства, оптимізацію структури капіталу та забезпечення стійкого зростання вартості бізнесу.

Основні принципи управління фінансовою діяльністю підприємства:

- принцип узгодженості із загальною системою менеджменту підприємства
- фінансові рішення повинні узгоджуватися із виробничими, маркетинговими та стратегічними цілями підприємства;
- принцип фінансової стійкості - підтримання оптимальної структури капіталу та достатнього рівня платоспроможності;
- принцип ліквідності та платоспроможності - забезпечення здатності своєчасно виконувати фінансові зобов'язання;
- принцип динамічності управління - фінансові механізми мають швидко адаптуватися до змін ринкового середовища, законодавства та внутрішніх умов діяльності;
- принцип ефективності використання ресурсів - максимізація фінансових результатів при раціональному використанні наявних коштів;
- принцип мінімізації фінансових ризиків - ідентифікація, оцінювання та зниження впливу ризиків на фінансові результати;
- принцип орієнтації на стратегічні цілі розвитку - управління фінансами повинно забезпечувати довгострокове зростання вартості підприємства та його конкурентоспроможності;
- принцип прозорості та достовірності фінансової інформації - формування повної і правдивої фінансової звітності для внутрішніх і зовнішніх користувачів;
- принцип комплексності формування управлінських рішень - під час прийняття фінансових рішень враховуються всі аспекти діяльності підприємства та їх взаємозв'язки;
- принцип збалансованості грошових потоків - узгодження надходжень і витрат у часі для уникнення дефіциту коштів;
- принцип економічної доцільності фінансових рішень - кожне фінансове рішення повинно бути обґрунтованим з позицій витрат, вигод і довгострокового ефекту;

- принцип варіативності підходів до прийняття рішень - передбачає розроблення альтернативних варіантів фінансових рішень і вибір найбільш ефективного з них.

Варто підкреслити, що в процесі діяльності підприємства управління фінансовою сферою значною мірою визначається низкою ключових характеристик його функціонування, зокрема:

- спроможністю суб'єкта господарювання своєчасно та в повному обсязі виконувати платіжні зобов'язання, які виникають у результаті торговельних, кредитних та інших фінансових операцій;

- рівнем забезпеченості запасів і витрат власними та залученими джерелами фінансування, а також оптимальністю співвідношення між власним і позиковим капіталом;

- здатністю підприємства формувати достатній обсяг прибутку в ході господарської діяльності та загальною ефективністю використання активів і інвестованого капіталу;

- результативністю використання авансованих фінансових ресурсів і рівнем їх споживання у виробничому процесі.

Разом із тим управлінський процес потребує врахування соціально-психологічних аспектів, які істотно впливають на кінцеві результати управлінських рішень. Хоча цей чинник не є єдиним, він доповнює сукупність економічних, організаційних і поведінкових факторів, що визначають ефективність управління фінансовою діяльністю підприємства [5].

Управління фінансовою діяльністю підприємства може здійснюватися із застосуванням положень теорії прийняття рішень, яка передбачає використання таких інструментів, як систематичне спостереження, висунення робочих гіпотез та їх подальшу перевірку. До поширених методів цієї теорії також належать платіжна матриця та дерево рішень, що застосовуються для обґрунтованого вибору найбільш ефективною альтернативи серед кількох можливих варіантів. У межах імітаційного моделювання виокремлюють дискретно-подієве, системно-динамічне та агентне моделювання. Одним із сучасних підходів до управління

фінансовими процесами є метод системної динаміки, який сформувався як різновид динамічних балансових моделей та інструмент імітаційного моделювання. Його ключова ідея полягає в узагальненому управлінні потоковими процесами в часовій динаміці, що найбільш повно відображає природу фінансових потоків, адже більшість фінансових операцій можна розглядати як безперервний рух грошових ресурсів [18].

До інструментів фінансової математики належать методи обчислення простих відсотків, процедури нарощення капіталу та дисконтування із застосуванням складних відсоткових ставок, а також визначення інших параметрів фінансових угод, пов'язаних із відсотковими нарахуваннями. До цієї групи також входять операції з безперервними відсотками, моделі безперервного нарощення та дисконтування і розрахунки, що забезпечують встановлення еквівалентності різних відсоткових ставок [3].

Застосування дескриптивних, предикативних та нормативних моделей дає змогу впорядкувати дані та виявити взаємозв'язки між ключовими та похідними показниками діяльності підприємства. За допомогою дескриптивних моделей формуються системи балансів і фінансових звітів у різних аналітичних розрізах. Вони дозволяють виконувати вертикальний і горизонтальний аналіз звітності, досліджувати тренди показників ефективності, аналізувати відносні величини та коефіцієнти, проводити порівняльний або просторовий аналіз, а також факторний аналіз. Предикативні моделі застосовуються для прогнозування фінансових результатів, доходів і витрат підприємства та оцінки його майбутнього фінансового стану. До них належать: розрахунок точки беззбитковості, складання прогнозних фінансових звітів, моделі динамічного аналізу та ситуаційного моделювання. Нормативні моделі дають змогу порівняти фактичні показники діяльності з встановленими нормами. Вони широко використовуються у внутрішньому фінансовому аналізі та передбачають визначення нормативів для кожної статті витрат залежно від технологічних процесів або видів продукції, а також виявлення причин відхилень фактичних даних від цих нормативів [15].

Управління фінансовою діяльністю підприємства спрямоване на забезпечення ефективного використання наявних ресурсів, стабільності фінансового стану та досягнення стратегічних цілей розвитку. Воно поєднує аналіз, планування, контроль і регулювання грошових потоків, що дозволяє своєчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, оптимізувати витрати та підвищувати прибутковість. Застосування науково обґрунтованих підходів і моделей управління створює системність фінансових процесів, підвищує точність прийняття рішень і забезпечує довгострокову стійкість підприємства на ринку.

1.3. Нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності підприємств в Україні

Нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності підприємств є ключовою складовою функціонування сучасної економіки, оскільки визначає правові рамки формування, розподілу та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. В умовах трансформаційних процесів, інтеграції України до європейського економічного простору та впливу глобальних фінансових викликів роль державного регулювання фінансових відносин постійно зростає. Чітко сформована нормативна база забезпечує прозорість фінансових операцій, захист прав суб'єктів господарювання, стабільність фінансових потоків і підвищення інвестиційної привабливості економіки.

Фінансова діяльність підприємства охоплює процеси формування капіталу, управління доходами та витратами, здійснення розрахункових операцій, оподаткування, фінансового планування, інвестування та забезпечення фінансової стійкості. Регулювання цих процесів здійснюється через систему законів, кодексів, підзаконних актів, нормативних документів центральних органів виконавчої влади, а також міжнародних стандартів фінансової звітності та принципів корпоративного управління.

Особливе значення у системі нормативного забезпечення фінансової діяльності підприємств має податкове законодавство. Воно регламентує порядок формування доходів бюджету через систему податків і зборів, визначає податкові зобов'язання підприємств, процедури їх обчислення та сплати, а також встановлює відповідальність за порушення податкових норм. Податкове регулювання виконує не лише фіскальну функцію, але й стимулюючу, оскільки за допомогою податкових пільг та спеціальних режимів оподаткування держава може стимулювати інноваційну діяльність, розвиток малого бізнесу та інвестиційну активність.

Важливою складовою нормативно-правового забезпечення є законодавство у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Воно встановлює єдині методологічні принципи ведення обліку, забезпечує достовірність фінансової інформації та створює основу для прийняття управлінських рішень. Запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності сприяло гармонізації української системи обліку з міжнародною практикою, підвищенню прозорості діяльності підприємств та довіри інвесторів.

Регулювання фінансової діяльності підприємств також здійснюється через банківське та валютне законодавство. Воно визначає порядок відкриття та обслуговування рахунків, проведення безготівкових розрахунків, використання електронних платіжних засобів, валютних операцій і міжнародних розрахунків. Валютне регулювання спрямоване на забезпечення стабільності національної валюти, контроль руху капіталу та запобігання фінансовим ризикам у зовнішньоекономічній діяльності.

Рада Національного банку України ухвалила «Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану», який застосовується протягом дії воєнного стану та, за потреби, певний час після його завершення - до відновлення нормального функціонування економіки й фінансової системи. У цьому документі окреслено ключові завдання банківської системи та НБУ в умовах війни, зокрема: забезпечення надійності й стабільності банківського сектору; максимально можливу підтримку потреб оборони держави; безперервність

роботи фінансової системи та об'єктів критичної інфраструктури. За таких умов НБУ, відповідно до законодавства про воєнний стан і положень Основних засад, отримує можливість фінансувати дефіцит державного бюджету. Водночас Рада НБУ наголошує, що з огляду на ризики, пов'язані з монетизацією бюджетного дефіциту, таке фінансування здійснюватиметься лише для покриття критично важливих видатків уряду, в обмежених обсягах і виключно шляхом придбання державних цінних паперів на первинному ринку. Паралельно зусилля регулятора спрямовуються на якнайшвидшу повну відмову від фінансування бюджетного дефіциту, що сприятиме збереженню довіри до монетарної політики та не перешкоджатиме співпраці з міжнародними фінансовими організаціями [20].

Особливості функціонування НБУ в умовах воєнного стану також закріплено в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні». Відповідно до прийнятих змін Національний банк України у цей період зобов'язаний відкривати та адмініструвати спеціальні рахунки. Кошти, що надходять на такі рахунки, спрямовуються на фінансування заходів із забезпечення оборони держави, протидії збройній агресії та подолання її наслідків, а також можуть використовуватися для цілей благодійної підтримки й надання гуманітарної допомоги.

Характерною рисою зазначеного закону є те, що внесені зміни спрямовані на усунення низки актуальних проблем у сфері фінансових послуг. Передусім передбачено продовження строку чинності Закону України «Про фінансову реструктуризацію» до 01.01.2028 р., що створює додаткові можливості для врегулювання заборгованості та полегшує процес повернення кредитів як для банківських установ, так і для їх позичальників [24].

З 14.01.2026 НБУ пом'якшив певні валютні обмеження та уточнив правила валютного регулювання з метою підтримки діяльності українських компаній. По-перше, розширюються можливості бізнесу в рамках стимулюючої валютної лібералізації. НБУ запровадив новий “позиковий” ліміт, що дозволяє

українським підприємствам більш гнучко керувати залученими коштами з-за кордону. По-друге, продавці та виробники в Україні отримали можливість переводити валюту на рахунки фізичних осіб за повернення або непоставку товару. По-третє, уточнено правила валютного регулювання операцій [19].

Окрему роль у нормативному забезпеченні відіграє законодавство у сфері інвестиційної діяльності. Воно визначає правові засади залучення інвестицій, гарантії захисту іноземних інвесторів, механізми державної підтримки інвестиційних проєктів та умови фінансування розвитку підприємств. Наявність чітких правових гарантій інвесторам є важливим чинником формування сприятливого інвестиційного клімату та модернізації виробничого потенціалу.

Україна продовжує гармонізувати своє законодавство з нормами ЄС, розглядаючи це як один із способів стимулювання іноземних інвестицій. У 2024-2025 роках зміни були спрямовані на поступове приведення корпоративного та фінансового регулювання у відповідність із acquis ЄС, що створює більш прозоре та передбачуване правове середовище для інвесторів у стратегічно важливих секторах, таких як енергетика, інфраструктура та аграрний бізнес [33].

Особливу увагу у 2025 році приділено новому регулюванню публічно-приватного партнерства. У липні Президент підписав Закон «Про публічно-приватне партнерство», який визначає механізми залучення приватних інвестицій у реалізацію інфраструктурних проєктів. Передбачається, що застосування цих правил дозволить прискорити розвиток соціальної та іншої інфраструктури без значного тиску на державний бюджет і потенційно забезпечить щорічний притік інвестицій у розмірі 8-10 млрд. грн.

Ще одним пріоритетним напрямом стало впорядкування правового регулювання державної реєстрації відступлення права грошової вимоги - ключового інструменту факторингу. Хоча факторинг активно застосовувався у бізнес-практиці, його регулювання залишалось фрагментарним, а практика відрізнялася від міжнародних стандартів. Прийняття Закону «Про факторинг» наблизило українську модель до світових норм, підвищуючи правову визначеність та захист учасників ринку [14].

У сучасних умовах важливим аспектом нормативно-правового забезпечення є регулювання діяльності підприємств у період кризових явищ та воєнного стану. Держава запроваджує тимчасові податкові пільги, спрощені процедури звітності, кредитні програми підтримки бізнесу та механізми відтермінування фінансових зобов'язань. Такі заходи спрямовані на підтримку фінансової стійкості підприємств, збереження робочих місць та забезпечення безперервності господарської діяльності.

Водночас нормативно-правове середовище фінансової діяльності підприємств перебуває у стані постійної трансформації. Гармонізація українського законодавства з правом Європейського Союзу передбачає адаптацію стандартів фінансової звітності, удосконалення податкового регулювання, впровадження принципів прозорості та підвищення рівня корпоративного управління.

Попри значний прогрес у розвитку нормативної бази, існують проблеми її практичного застосування. До них належать нестабільність законодавства, складність податкового адміністрування, надмірне регуляторне навантаження та неоднозначність трактування окремих правових норм. Часті зміни законодавства створюють додаткові ризики для фінансового планування підприємств і ускладнюють довгострокове прогнозування їх діяльності.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності підприємств в Україні є комплексною системою правових норм і регуляторних механізмів, що визначають правила формування та використання фінансових ресурсів, забезпечують прозорість фінансових процесів і сприяють стабільному функціонуванню бізнесу. Ефективність цієї системи безпосередньо впливає на фінансову стійкість підприємств, конкурентоспроможність економіки та інвестиційну привабливість держави. Подальший розвиток нормативної бази має бути спрямований на гармонізацію з міжнародними стандартами, цифрову трансформацію фінансових процесів та створення сприятливих умов для сталого розвитку підприємницької діяльності.

Висновки до першого розділу

У сучасних умовах управління фінансовою діяльністю підприємства є ключовим інструментом забезпечення його стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності. Українські підприємства функціонують у складному середовищі, що характеризується високою невизначеністю, ризиками воєнного конфлікту, порушенням логістичних ланцюгів та обмеженим доступом до ресурсів. Водночас ці виклики стимулюють впровадження інноваційних рішень, цифрових інструментів управління, диверсифікацію постачальницьких каналів та адаптацію продукції до змін потреб споживачів. Ефективна фінансова діяльність забезпечує не лише підтримання поточної операційної діяльності, а й формування резервів ліквідності, раціональне планування та оптимізацію використання фінансових ресурсів.

Фінансова діяльність слугує комплексним процесом формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, забезпечуючи виконання поточних зобов'язань, досягнення рентабельності та фінансової рівноваги. Її ключові функції включають управління активами, капіталом, інвестиціями, грошовими потоками та фінансовими ризиками. Водночас управління фінансами інтегрується в загальну систему менеджменту підприємства, передбачаючи планування, організацію, контроль і координацію фінансових процесів.

Нормативно-правове забезпечення фінансової діяльності в Україні створює правові рамки для формування, розподілу та використання фінансових ресурсів і підвищує прозорість фінансових операцій. Податкове, бухгалтерське, банківське, валютне та інвестиційне законодавство визначає порядок функціонування підприємств, гарантує захист прав власників і інвесторів, регламентує фінансовий контроль і сприяє стабільності бізнес-середовища. Разом із тим, існуюча нестабільність та складність правового регулювання потребує подальшого вдосконалення нормативної бази для забезпечення ефективного фінансового менеджменту та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ СК «УНІКА» ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ЇЇ УПРАВЛІННЯ

2.1. Загальна характеристика ПрАТ СК «УНІКА»

Страхова компанія УНІКА належить до числа провідних страховиків України та є складовою міжнародної страхової групи UNIQA Insurance Group. Інтеграція до європейської фінансової групи забезпечує компанії доступ до сучасних моделей управління, міжнародних стандартів фінансової звітності, ефективних підходів до оцінювання ризиків і високих стандартів корпоративного управління. Завдяки цьому страховик функціонує відповідно до кращих європейських практик, що позитивно впливає на його фінансову стійкість, прозорість діяльності та довіру клієнтів.

Витоки діяльності компанії в Україні сягають 1994 року, коли було створено страхову компанію «Кредо-Класик». У 2006 році вона увійшла до складу міжнародної групи UNIQA, що стало ключовим етапом стратегічного розвитку. Інтеграція супроводжувалася модернізацією бізнес-процесів, запровадженням міжнародних стандартів управління ризиками, удосконаленням системи фінансового контролю та оновленням продуктового портфеля. Подальший ребрендинг дозволив сформувати єдину корпоративну ідентичність та зміцнити позиції компанії на українському страховому ринку [22].

Компанія функціонує у формі приватного акціонерного товариства та здійснює діяльність відповідно до вимог законодавства України у сфері страхування та фінансових послуг. Її діяльність регулюється державними органами фінансового нагляду, а фінансова звітність формується відповідно до нормативних вимог щодо платоспроможності, достатності капіталу та формування страхових резервів. Дотримання регуляторних стандартів є ключовою передумовою стабільності діяльності страховика та захисту інтересів страхувальників.

Система органів управління страхової компанії УНІКА побудована відповідно до вимог чинного законодавства України, внутрішніх корпоративних регламентів та стандартів міжнародної групи UNIQA Insurance Group. Модель управління має багаторівневу структуру та забезпечує розмежування стратегічних, контрольних і виконавчих функцій, що є необхідною умовою ефективного функціонування фінансової установи.

Вищим органом управління виступають загальні збори акціонерів, до компетенції яких належить затвердження статуту та змін до нього, визначення основних напрямів діяльності компанії, затвердження річних результатів роботи, розподіл прибутку, прийняття рішень щодо збільшення або зменшення статутного капіталу, а також формування складу наглядової ради. Саме на рівні загальних зборів ухвалюються ключові стратегічні рішення, що визначають довгострокову модель розвитку страховика.

Наглядова рада здійснює контроль за діяльністю виконавчого органу та забезпечує захист прав і законних інтересів акціонерів. До її повноважень належать затвердження стратегії розвитку, контроль за системою управління ризиками, погодження великих правочинів, оцінювання ефективності роботи правління та формування політики корпоративного управління. При наглядовій раді можуть створюватися спеціалізовані комітети, зокрема аудиторський комітет і комітет з управління ризиками. Аудиторський комітет контролює достовірність фінансової звітності, взаємодіє із зовнішніми аудиторами та оцінює ефективність системи внутрішнього контролю. Комітет з управління ризиками аналізує ризиковий профіль компанії, розглядає результати актуарних розрахунків і надає рекомендації щодо мінімізації фінансових загроз.

Правління є виконавчим органом компанії та здійснює оперативне управління її діяльністю. Воно відповідає за реалізацію затвердженої стратегії, організацію страхового процесу, формування фінансової політики, управління активами і зобов'язаннями, забезпечення платоспроможності та виконання нормативів достатності капіталу. До складу правління входять керівники

ключових напрямів діяльності, що забезпечує комплексний підхід до управління страховим бізнесом [22].

Функціональна структура управління включає підрозділи страхування, фінансів, актуарних розрахунків, ризик-менеджменту, інвестиційної діяльності, врегулювання збитків, комплаєнсу та внутрішнього аудиту. Внутрішній аудит здійснює контроль за ефективністю внутрішніх процедур і відповідністю діяльності нормативним вимогам, тоді як служба комплаєнсу забезпечує дотримання законодавства та корпоративних стандартів. Така багаторівнева система управління сприяє зниженню операційних ризиків і підвищенню ефективності управлінських рішень.

СК «УНКА» здійснює діяльність у сфері обов'язкового та добровільного страхування, формуючи диверсифікований страховий портфель. Значну частку займає автострахування, зокрема обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів і добровільне страхування КАСКО. Важливим сегментом є добровільне медичне страхування, яке активно використовується корпоративними клієнтами як елемент соціального пакета для працівників. Компанія також пропонує страхування майна, відповідальності, фінансових ризиків, страхування від нещасних випадків та туристичне страхування [22].

Корпоративний сегмент є одним із стратегічних напрямів діяльності компанії. Підприємствам пропонуються комплексні страхові рішення для захисту майнових інтересів, відповідальності, персоналу та безперервності бізнес-процесів. Такий підхід дозволяє формувати довгострокові партнерські відносини з клієнтами та забезпечує стабільність страхових надходжень.

Регіональна присутність компанії охоплює більшість областей України, що забезпечує доступність страхових послуг для населення та бізнесу. Продаж страхових продуктів здійснюється через власні відділення, агентську мережу, страхових брокерів, банківські установи та цифрові канали. Мультиканальна система збуту дозволяє охоплювати різні сегменти споживачів і забезпечує зручність користування страховими послугами.

В умовах цифрової трансформації компанія активно впроваджує сучасні технології. Онлайн-оформлення полісів, електронний документообіг, мобільні додатки та дистанційне врегулювання страхових випадків значно спрощують взаємодію клієнтів із страховиком. Використання цифрових інструментів сприяє підвищенню швидкості обслуговування, зниженню витрат та підвищенню операційної ефективності [22].

Фінансова стійкість страхової компанії забезпечується ефективною системою управління активами та пасивами. Компанія формує страхові резерви відповідно до нормативних вимог і дотримується консервативної інвестиційної політики, орієнтованої на ліквідність, надійність та диверсифікацію активів. Управління фінансовими ресурсами здійснюється з урахуванням строків виконання страхових зобов'язань, що дозволяє підтримувати високий рівень платоспроможності.

Важливим інструментом фінансової безпеки є перестраховування. Співпраця з міжнародними перестраховими компаніями дозволяє розподіляти великі ризики та мінімізувати потенційні фінансові втрати у разі настання масштабних страхових подій. Це підвищує надійність страховика та гарантує виконання зобов'язань перед клієнтами.

Фінансова надійність і стабільність діяльності страховика підтверджуються позиціями у рейтингах страхового ринку України за обсягами страхових премій, активів і виплат. Компанія традиційно входить до числа лідерів ринку ризикового страхування та демонструє високий рівень страхових виплат, що показує реальне виконання зобов'язань перед клієнтами. Високі показники платоспроможності та достатності капіталу також підтверджують здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання.

Стратегічною метою діяльності компанії є забезпечення надійного страхового захисту клієнтів, зміцнення фінансової стійкості та підвищення конкурентоспроможності на страховому ринку. До ключових цілей належать розширення клієнтської бази, розвиток цифрових сервісів, підвищення якості

обслуговування та оптимізація бізнес-процесів. Компанія прагне забезпечити довгострокову цінність для клієнтів, акціонерів і суспільства.

Діяльність страховика ґрунтується на принципах надійності, прозорості, клієнтоорієнтованості та відповідальності. Принцип надійності передбачає гарантування виконання страхових зобов'язань і підтримання високого рівня платоспроможності. Прозорість забезпечується відкритістю інформації та зрозумілістю умов страхування. Клієнтоорієнтованість проявляється у створенні зручних страхових продуктів і швидкому врегулюванні страхових випадків. Принцип відповідальності реалізується через дотримання законодавства, етичних стандартів та соціальної відповідальності бізнесу [22].

Адаптивність до сучасних викликів, зокрема економічної нестабільності та воєнного стану, є важливою характеристикою діяльності компанії. Оптимізація витрат, розвиток дистанційних сервісів і посилення контролю за фінансовими потоками дозволяють забезпечувати безперервність діяльності та виконання зобов'язань перед страхувальниками.

Компанія приділяє значну увагу розвитку людського капіталу, визнаючи персонал ключовим ресурсом довгострокового успіху. Система навчання, підвищення кваліфікації та розвитку управлінських компетенцій сприяє підвищенню професійного рівня працівників і якості страхових послуг.

Соціальна відповідальність є важливою складовою діяльності страховика. Компанія підтримує соціальні ініціативи, спрямовані на підвищення безпеки дорожнього руху, розвиток медичних програм, допомогу громадам і екологічні проекти. Такий підхід відповідає принципам сталого розвитку та сприяє формуванню позитивної репутації компанії.

Стратегічні пріоритети розвитку пов'язані з подальшою цифровізацією страхових послуг, розширенням спектра продуктів, удосконаленням медичних страхових програм і зміцненням позицій у корпоративному сегменті. Орієнтація на інновації, ефективне фінансове управління та високі стандарти сервісу створює передумови для довгострокового зростання та підвищення конкурентоспроможності.

Таким чином, страхова компанія УНІКА є сучасним фінансовим інститутом, який поєднує міжнародний досвід, ефективну систему управління та клієнтоорієнтований підхід. Її діяльність характеризується фінансовою стабільністю, диверсифікованістю страхового портфеля, високими стандартами корпоративного управління та здатністю адаптуватися до змін зовнішнього середовища, що забезпечує стійкі позиції на страховому ринку України та створює основу для подальшого розвитку.

2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ СК «УНІКА»

Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ СК «УНІКА» за 2022-2024 роки здійснюється на основі офіційної фінансової звітності компанії (Додатки А-Б), що дозволяє оцінити реальні тенденції розвитку страховика в умовах кризового та післякризового періоду. Досліджуваний період охоплює фазу різкого економічного спаду у 2022 році та поступового відновлення у 2023-2024 роках.

Ключовим показником діяльності страхової компанії є обсяг страхових премій (рис.2.1).

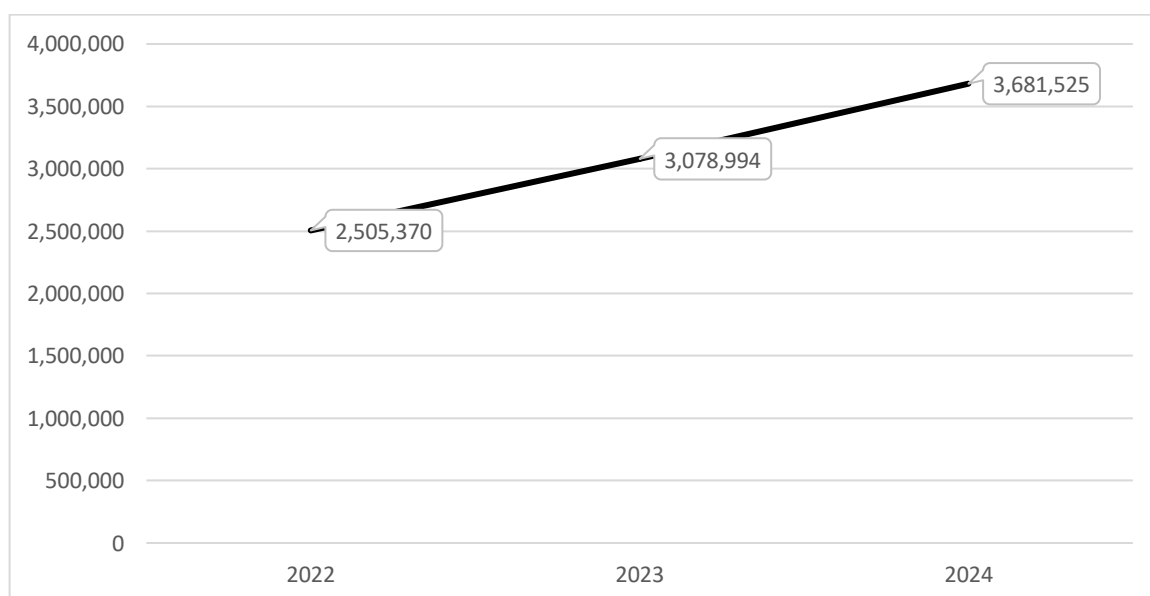

Рис.2.1. Динаміка страхових премій ПрАТ СК «УНІКА» за 2022-2024 рр., тис.грн.

Джерело: сформовано на основі джерела [22]

Відповідно до фінансової звітності, у 2022 році обсяг валових страхових премій становив 2 505 370 тис. грн, у 2023 році - 3 078 994 тис. грн, а у 2024 році - 3 681 525 тис. грн. Таким чином, за три роки приріст склав 1 176 155 тис. грн., або близько 47 %, що відображає суттєве розширення діяльності компанії. Особливо важливо відзначити, що найбільший приріст відбувся у 2023-2024 роках, коли страхова компанія змогла адаптуватися до нових умов функціонування. Зростання страхових премій є індикатором відновлення попиту на страхові послуги, розширення клієнтської бази та підвищення рівня довіри до страховика.

Важливим етапом аналізу фінансово-господарської діяльності страхової компанії є оцінка страхових виплат, оскільки саме цей показник характеризує рівень виконання зобов'язань перед клієнтами та безпосередньо впливає на фінансовий результат діяльності. На відміну від страхових премій, які формують дохідну частину, страхові виплати відображають витратну складову страхової діяльності (рис.2.2).

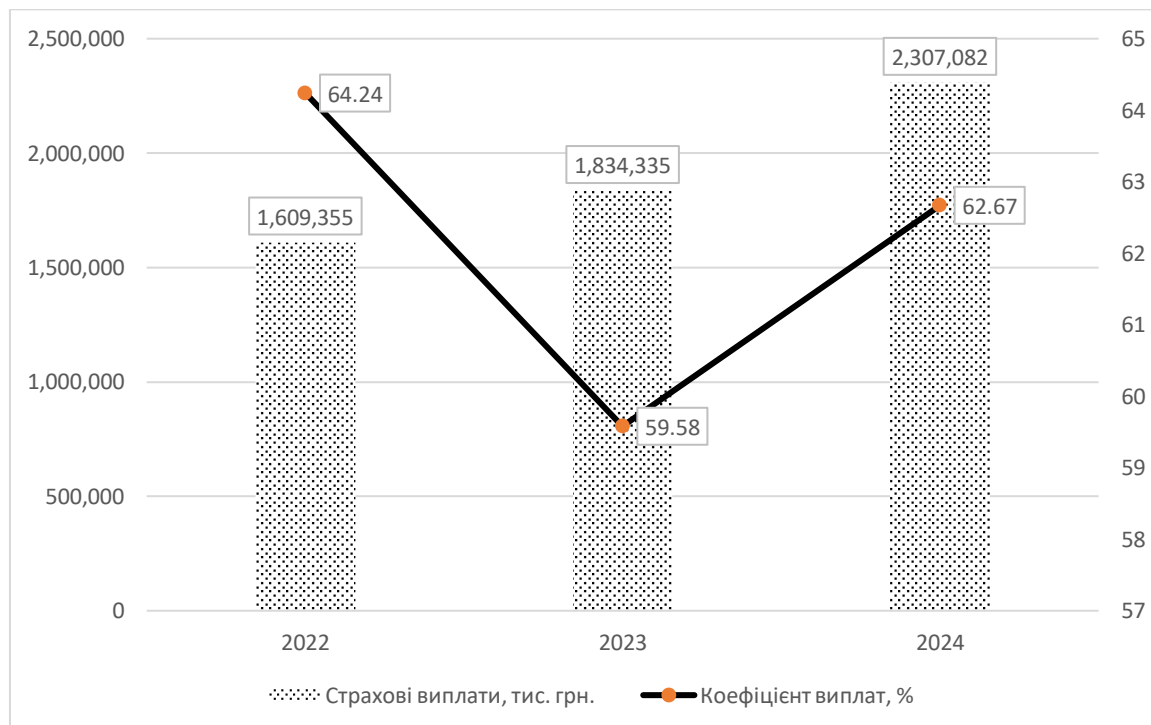

Рис.2.2. Динаміка страхових виплат та коефіцієнту виплат ПрАТ СК «УНІКА» за 2022-2024 рр., тис.грн.

Джерело: сформовано на основі джерела [22]

У 2022 році обсяг страхових виплат ПрАТ СК «УНІКА» становив 1 609 355 тис. грн, у 2023 році - 1 834 335 тис. грн, а у 2024 році - 2 307 082 тис. грн. Таким чином, за аналізований період обсяг виплат зріс на 697 727 тис. грн, або приблизно на 43,4%. Зростання страхових виплат є закономірним явищем в умовах збільшення обсягів страхових премій, оскільки розширення страхового портфеля автоматично супроводжується збільшенням кількості страхових випадків. Водночас важливим є не лише абсолютний розмір виплат, а й їх співвідношення зі страховими преміями.

Коефіцієнт виплат є одним із ключових показників ефективності страхової діяльності. У 2022 році він становив 64,24%, у 2023 році - 59,58% а у 2024 році - 62,67%. Зниження коефіцієнта виплат у динаміці є чітко позитивною тенденцією, що говорить про те, що темпи зростання доходів компанії випереджають темпи зростання її витрат. Це означає: підвищення ефективності андеррайтингу (оцінки ризиків); оптимізацію структури страхового портфеля; покращення політики врегулювання страхових випадків. Фактично, компанія почала заробляти більше з кожної гривні страхових премій.

Аналізуючи наведені дані, варто зазначити, що у 2022 році підвищений рівень виплат був зумовлений кризовими факторами, зокрема зростанням страхових ризиків унаслідок воєнних дій. У 2023-2024 роках компанія змогла адаптувати свою діяльність до нових умов, що проявилось у більш контрольованому рівні виплат. Важливо підкреслити, що зниження коефіцієнта виплат не свідчить про погіршення якості обслуговування клієнтів, а навпаки - про більш ефективне управління ризиками. У страховій практиці оптимальним вважається рівень коефіцієнта виплат у межах 50-60%, що забезпечує баланс між привабливістю для клієнтів і прибутковістю для страховика. Крім того, співвідношення між преміями та виплатами дозволяє оцінити загальну фінансову стійкість компанії. У випадку ПрАТ СК «УНІКА» спостерігається позитивна ситуація: зростання премій значно випереджає зростання виплат, що створює додатковий фінансовий ресурс для формування резервів, інвестиційної діяльності та отримання прибутку.

Важливим етапом оцінки фінансово-господарської діяльності страхової компанії є аналіз її активів та власного капіталу, оскільки саме ці показники визначають рівень фінансової стійкості, платоспроможності та здатності виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.

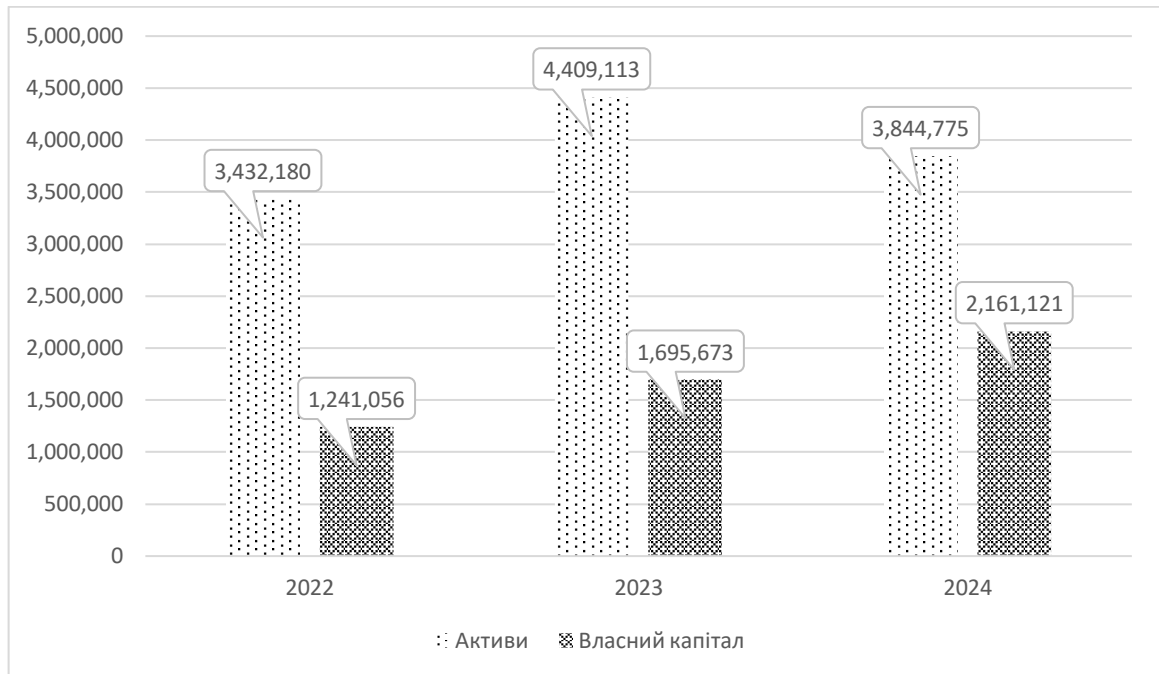

Рис.2.3. Динаміка активів та власного капіталу ПрАТ СК «УНІКА» за 2022-2024 рр., тис.грн.

Джерело: сформовано на основі джерела [22]

Аналізуючи наведені дані, слід відзначити, що власний капітал компанії зростає швидшими темпами, ніж активи. Це є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про підвищення рівня фінансової незалежності та зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Зокрема, власний капітал зріс на 74,14% за аналізований період, що значно перевищує темпи зростання активів. Така ситуація відображає накопичення нерозподіленого прибутку та ефективну фінансову політику компанії.

Фінансовий результат є узагальнюючим показником ефективності діяльності страхової компанії, оскільки відображає співвідношення між доходами та витратами. Для оцінки ефективності діяльності ПрАТ СК «УНІКА» доцільно проаналізувати динаміку чистого прибутку за 2022-2024 роки на основі офіційної фінансової звітності (рис.2.4).

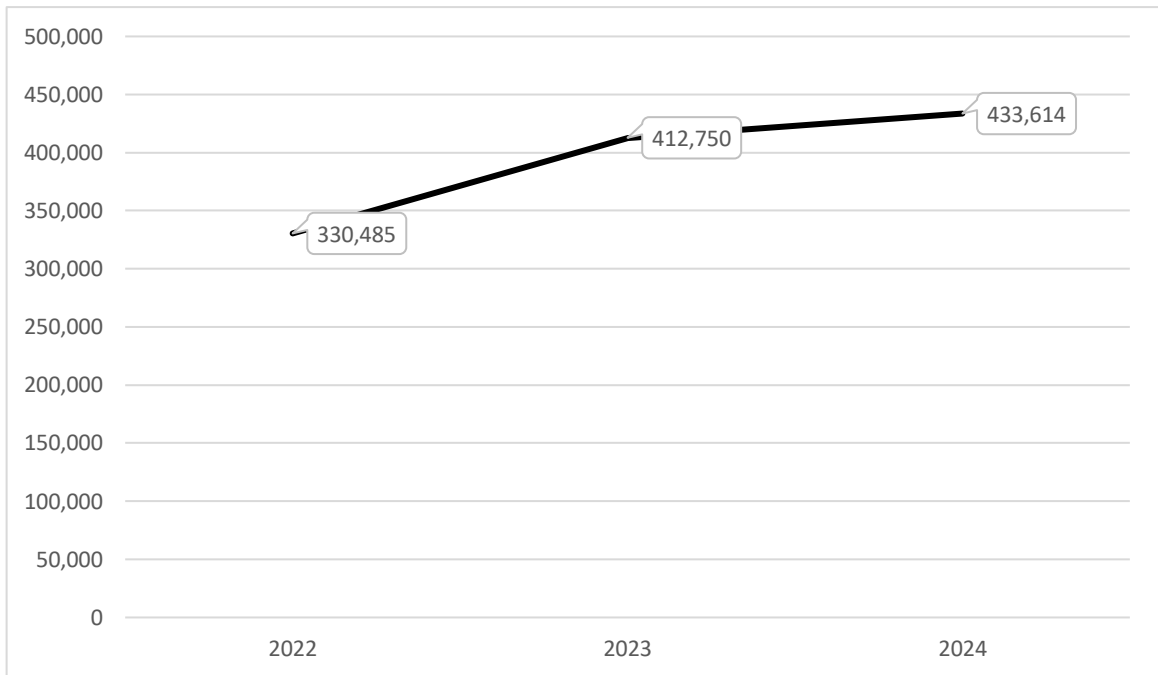

Рис.2.4. Динаміка чистого прибутку ПрАТ СК «УНІКА» за 2022-2024 рр., тис.грн.

Джерело: сформовано на основі джерела [22]

Аналіз даних рис.2.4 свідчить про стійке зростання прибутковості компанії протягом усього досліджуваного періоду. Зокрема, у 2023 році чистий прибуток зріс на 82 265 тис. грн. порівняно з 2022 роком. У 2024 році приріст становив 20 864 тис. грн. порівняно з 2023 роком. Така динаміка показує ефективне управління фінансовими ресурсами та поступове відновлення діяльності після кризового 2022 року. Основними факторами зростання прибутку є: збільшення обсягів страхових премій; зниження відносного рівня страхових виплат; оптимізація витрат на ведення справи; ефективна політика перестраховання.

Рентабельність є одним із ключових узагальнюючих показників, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства та рівень його прибутковості. Для страхової компанії цей показник має особливе значення, оскільки відображає здатність генерувати прибуток в умовах високої невизначеності та ризиків, характерних для страхового бізнесу. У процесі аналізу діяльності ПрАТ СК «УНІКА» доцільно розглянути два основні показники рентабельності: рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE) (рис.2.5).

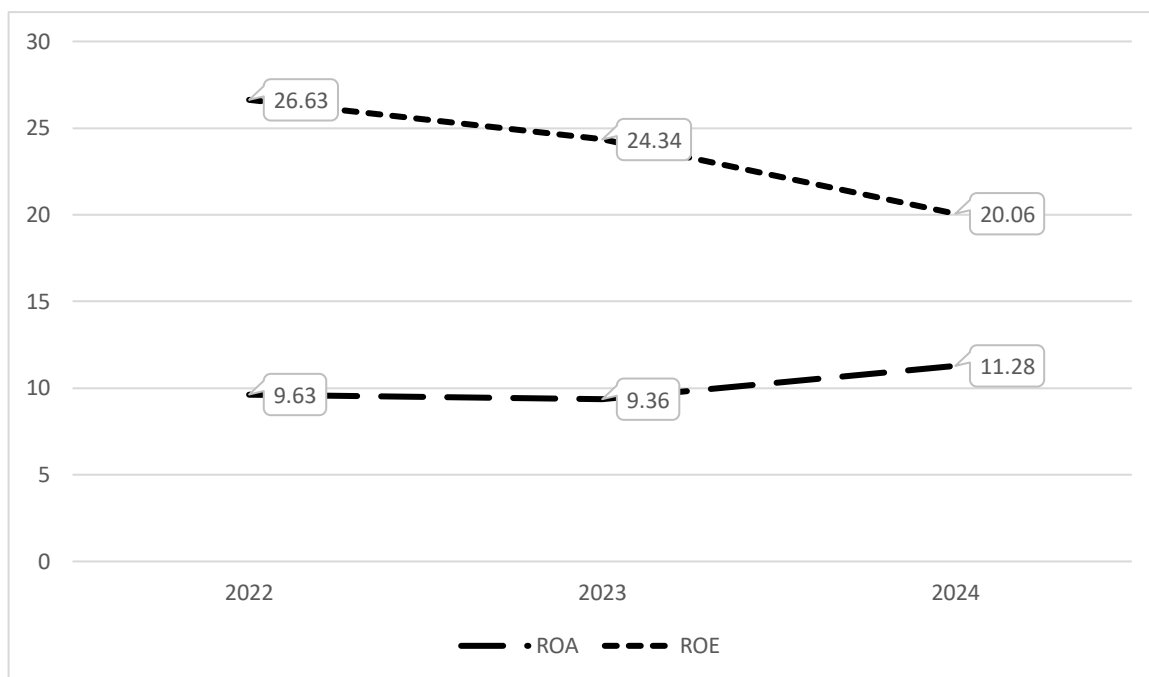

Рис.2.5. Динаміка рентабельності активів (ROA) та рентабельності власного капіталу (ROE) ПрАТ СК «УНІКА» за 2022-2024 рр., %

Джерело: сформовано на основі джерела [22]

Значення показника рентабельність активів за 2022-2024 рр. поступово зростає, що свідчить про підвищення ефективності управління активами та оптимізацію структури їх використання. Зокрема, у 2022 році рентабельність активів становила 9,63%, що є відносно високим показником навіть в умовах кризового року, зумовленого початком воєнних дій. У 2024 році рентабельність активів досягла 11,28%, що констатує закріплення позитивної тенденції та подальше підвищення ефективності використання ресурсів. Позитивна динаміка ROA вказує на те, що компанія ефективно управляє своїми активами, зокрема інвестиційним портфелем та страховими резервами, що дозволяє отримувати стабільний дохід навіть в умовах підвищених ризиків.

Рентабельність власного капіталу (ROE) є не менш важливим показником, оскільки характеризує ефективність використання коштів, вкладених власниками компанії. Високий рівень ROE доводить здатність компанії генерувати значний прибуток на вкладений капітал, що є важливим фактором для інвесторів і акціонерів. Аналіз показує, що у 2022 році рентабельність власного капіталу становила 26,63%, що вже є досить високим рівнем. У 2024

році ROE знизився до 20,06%, однак залишився на високому рівні, що свідчить про збереження ефективності використання власних ресурсів. Зниження показника ROE у динаміці не слід розглядати як негативну тенденцію, оскільки воно пов'язане зі зростанням власного капіталу компанії, що, у свою чергу, підвищує її фінансову стійкість та здатність протидіяти можливим ризикам. Таким чином, спостерігається баланс між прибутковістю та стабільністю, що є ознакою зрілої фінансової політики.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що ПрАТ СК «УНІКА» у 2022-2024 роках демонструє високий рівень адаптивності до змін зовнішнього середовища. Компанія змогла не лише подолати негативні наслідки кризового періоду, але й забезпечити стабільне зростання ключових фінансових показників. Збільшення страхових премій, зростання прибутку та оптимізація перестраховальних операцій характеризують ефективне управління фінансово-господарською діяльністю та формують основу для подальшого розвитку.

2.3. Оцінка системи управління фінансовою діяльністю ПрАТ СК «УНІКА»

Фінансова діяльність страхової компанії є основою її стабільності, платоспроможності та довіри клієнтів. На відміну від інших суб'єктів господарювання, страховик акумулює значні грошові ресурси у вигляді страхових премій, які мають цільове призначення - забезпечення майбутніх страхових виплат. Тому система управління фінансами страховика повинна гарантувати збалансованість між доходами, зобов'язаннями, резервами та інвестиційною діяльністю. Система фінансового управління страховика охоплює взаємопов'язані підсистеми: управління грошовими потоками; управління страховими резервами; управління інвестиційною діяльністю; перестраховальну політику; систему ризик-менеджменту; контроль фінансової стійкості. Ефективність цієї системи визначається здатністю компанії: своєчасно виконувати страхові зобов'язання; забезпечувати ліквідність активів;

підтримувати достатність резервів; мінімізувати фінансові ризики; отримувати стабільний інвестиційний дохід.

Управління грошовими потоками є одним із ключових елементів фінансової діяльності страхової компанії, оскільки саме рух коштів забезпечує виконання страхових зобов'язань та підтримання ліквідності [25]. Специфіка страхового бізнесу полягає у часовому розриві між надходженням страхових премій та здійсненням страхових виплат. Премії надходять авансом, тоді як виплати можуть відбуватися через тривалий період або мати різко піковий характер у разі масових страхових випадків.

Для СК «УНІКА» характерною є диверсифікована структура страхового портфеля, що сприяє стабільності грошових надходжень та зменшує залежність від збитковості окремих видів страхування [22]. Регулярні надходження страхових премій формують основу позитивного операційного грошового потоку, який використовується для формування резервів та інвестиційної діяльності.

Разом з тим управління грошовими потоками страховика пов'язане з низкою ризиків. До них належать інфляційні процеси, що підвищують вартість страхових виплат, валютні коливання при здійсненні міжнародних перестраховальних операцій, а також ризик катастрофічних подій, які можуть спричинити масові виплати. У сучасних умовах важливим викликом також є макроекономічна нестабільність та військові ризики, які можуть впливати на платоспроможність клієнтів та рівень страхових випадків.

Страхові резерви є фундаментом фінансової стійкості страхової компанії, оскільки вони забезпечують виконання майбутніх зобов'язань перед страхувальниками. Їх формування має суворо регламентований характер та здійснюється відповідно до вимог державного регулятора і міжнародних стандартів фінансової звітності [21]. У СК «УНІКА» резервна політика базується на принципах достатності, обґрунтованості та диверсифікації. Формування резервів здійснюється з використанням актуарних розрахунків, що базуються на статистичних даних, оцінці ймовірності страхових випадків та прогнозуванні

збитковості. Застосування актуарних моделей дозволяє визначити обсяг необхідних резервів з урахуванням ризиковості страхового портфеля.

Інвестиційна політика СК «УНІКА» базується на принципах надійності, ліквідності, диверсифікації та відповідності строків активів страховим зобов'язанням [22]. Це означає, що пріоритет надається інструментам з низьким рівнем ризику, таким як державні цінні папери, банківські депозити та інші фінансові інструменти з високим кредитним рейтингом.

Перестраховування є важливим інструментом фінансової стабільності страхової компанії, який дозволяє обмежити фінансові втрати у разі настання великих або катастрофічних страхових випадків [25]. Для СК «УНІКА» перестраховування виконує стратегічну функцію управління ризиками та стабілізації фінансових результатів. Передача частини ризиків перестраховикам дозволяє зменшити навантаження на власний капітал та забезпечити виконання зобов'язань перед клієнтами навіть у разі масштабних збитків.

Система ризик-менеджменту страхової компанії є невід'ємною складовою фінансового управління, оскільки діяльність страховика безпосередньо пов'язана з прийняттям ризиків. Ефективне управління ризиками забезпечує фінансову стабільність, захист інтересів страхувальників та довгострокову платоспроможність компанії. У СК «УНІКА» система ризик-менеджменту функціонує на багаторівневій основі та інтегрована у всі бізнес-процеси. Вона охоплює ідентифікацію, оцінку, моніторинг і мінімізацію ризиків, що виникають у процесі страхової, фінансової та інвестиційної діяльності [21]. До ключових ризиків страховика належать: страхові ризики; фінансові ризики; інвестиційні ризики; операційні ризики; ризики страхового шахрайства.

Ефективність системи ризик-менеджменту забезпечується використанням актуарних моделей, статистичного аналізу збитковості, внутрішнього аудиту та комплаєнс-контролю. Важливу роль відіграє система внутрішнього контролю, яка дозволяє своєчасно виявляти відхилення та запобігати фінансовим втратам.

Разом із тим сучасні умови господарювання формують нові виклики для системи ризик-менеджменту. Зростання кіберзагроз, розвиток цифрових каналів

страхування та підвищення рівня страхового шахрайства вимагають впровадження аналітичних інструментів і автоматизованих систем моніторингу [30]. Додатковим фактором ризику виступає макроекономічна нестабільність та військові ризики, які ускладнюють прогнозування збитковості та фінансових результатів.

Платоспроможність страхової компанії є ключовим показником її фінансової надійності та здатності виконувати зобов'язання перед страхувальниками. Вона визначається достатністю власного капіталу, обсягом страхових резервів, ліквідністю активів та ефективністю управління ризиками [21].

Фінансова стійкість СК «УНІКА» формується під впливом кількох взаємопов'язаних факторів. Насамперед важливу роль відіграє достатність власного капіталу, який виступає фінансовим буфером для покриття непередбачених збитків. Значний запас платоспроможності підвищує довіру клієнтів та партнерів і забезпечує стабільність діяльності компанії.

Не менш важливим фактором є ліквідність активів. Страховик повинен мати достатній обсяг високоліквідних активів для оперативного здійснення страхових виплат. Оптимальна структура активів передбачає поєднання ліквідності та прибутковості, що дозволяє підтримувати фінансову рівновагу.

Важливим індикатором фінансової стійкості виступає збалансованість страхового портфеля. Надмірна концентрація ризиків у певному сегменті може призвести до різкого зростання збитковості, тоді як диверсифікація сприяє стабільності фінансових результатів.

На фінансову стійкість страховика також впливає рівень збитковості страхових операцій. Контроль збитковості здійснюється через актуарні розрахунки, тарифну політику та перестраховальний захист. Високий рівень збитковості може призвести до скорочення прибутковості та зниження платоспроможності. В умовах економічної нестабільності важливими факторами впливу на фінансову стійкість є інфляційні процеси, валютні коливання та зміни процентних ставок. Інфляція збільшує розмір страхових виплат, що створює

додаткове навантаження на резерви, тоді як валютні ризики можуть впливати на перестраховальні операції. Особливого значення набуває вплив воєнних ризиків та форс-мажорних обставин, які можуть спричиняти масові страхові випадки та підвищувати рівень невизначеності. У цих умовах фінансова стійкість страховика значною мірою залежить від достатності резервів, ефективності перестраховального захисту та гнучкості фінансового управління.

Для узагальнення результатів оцінки системи управління фінансовою діяльністю СК «УНІКА» доцільно виділити ключові позитивні риси та основні виклики для кожного підпункту діяльності страховика. Такий підхід дозволяє на одному етапі бачити сильні сторони системи управління, а також потенційні ризики та напрями для вдосконалення (таблиця 2.1).

З аналізу таблиці 2.1 видно, що система фінансового управління страховика характеризується значною кількістю позитивних аспектів, таких як своєчасність страхових виплат, дотримання нормативів формування резервів, консервативна та диверсифікована інвестиційна політика, ефективне перестраховування та комплексний ризик-менеджмент.

Водночас наявні й проблемні аспекти, які потребують уваги: сезонні коливання грошових потоків, вплив інфляції та економічної нестабільності, ризики, пов'язані з новими загрозами (кіберризиками, масові страхові випадки), а також потреба у постійному моніторингу та оптимізації договорів перестраховування.

Проведена оцінка системи управління фінансовою діяльністю СК «УНІКА» свідчить про її комплексний і збалансований характер. Фінансовий менеджмент компанії охоплює ефективне управління грошовими потоками, формування достатніх страхових резервів, консервативну інвестиційну політику, розвинену систему перестраховування та інтегрований ризик-менеджмент. Такий підхід забезпечує підтримання ліквідності, виконання страхових зобов'язань і дотримання нормативів платоспроможності.

Таблиця 2.1

Позитивні риси та виклики системи управління фінансовою діяльністю СК «УНІКА»

Підсистема	Позитивні риси	Виклики
Управління грошовими потоками	Своєчасність виплат; прогнозування потоків; диверсифікація надходжень	Сезонні піки виплат; невизначеність у разі масових страхових подій
Формування страхових резервів	Відповідність нормативам; диверсифікація резервів; використання актуарних розрахунків	Вплив інфляції; макроекономічна нестабільність; необхідність регулярного перегляду резервів
Інвестиційна діяльність	Консервативна політика; диверсифікація активів; збереження капіталу; поєднання ліквідності та прибутковості	Коливання валютних курсів; інфляція; обмежена доходність через низький ризик
Політика перестраховання	Обмеження фінансових втрат; співпраця з міжнародними перестраховиками; стабілізація результатів	Необхідність постійного перегляду договорів; додаткові витрати на перестраховання
Система ризик-менеджменту	Комплексна ідентифікація та оцінка ризиків; інтеграція у всі процеси; використання актуарних моделей	Нові загрози (кіберризик); макроекономічна нестабільність; потреба в автоматизованих інструментах
Платоспроможність та фінансова стійкість	Достатній капітал; збалансований страховий портфель; підтримка нормативів платоспроможності	Економічна нестабільність; інфляційний тиск; можливі масові страхові випадки

Джерело: сформовано автором

Водночас функціонування системи відбувається в умовах підвищеної макроекономічної нестабільності, інфляційного тиску та зростання ризиковості середовища, що посилює вимоги до якості фінансового управління. Загалом система характеризується достатнім рівнем фінансової стійкості та здатністю адаптуватися до зовнішніх викликів, що створює передумови для подальшого розвитку та зміцнення позицій страховика на ринку.

Висновки до другого розділу

У результаті проведеного аналізу фінансової діяльності та системи управління страхової компанії ПрАТ СК «УНІКА» встановлено, що досліджуваний страховик є фінансово стійкою, адаптивною та ефективно керованою компанією, яка демонструє стабільні результати навіть в умовах кризового середовища. Інтеграція до міжнародної страхової групи забезпечує застосування сучасних підходів до управління ризиками, фінансового контролю та стратегічного планування, що позитивно впливає на ефективність діяльності.

У процесі аналізу фінансово-господарської діяльності встановлено позитивну динаміку ключових показників. Зокрема, обсяг страхових премій протягом 2022-2024 років зріс майже на 47 %, що свідчить про активне розширення діяльності компанії, зростання попиту на страхові послуги та підвищення довіри клієнтів. Водночас зростання страхових виплат на 43,4 % є закономірним результатом розширення страхового портфеля. Фінансові результати діяльності також мають позитивну динаміку. Зростання чистого прибутку протягом досліджуваного періоду підтверджує ефективність управління доходами і витратами.

Оцінка системи управління фінансовою діяльністю показала, що вона має комплексний і збалансований характер. Компанія ефективно управляє грошовими потоками, забезпечує формування достатніх страхових резервів, здійснює консервативну інвестиційну політику та активно використовує перестраховання як інструмент зниження ризиків. Важливою складовою є також інтегрована система ризик-менеджменту, яка охоплює всі напрями діяльності.

Загалом результати аналізу демонструють, що ПрАТ СК «УНІКА» має високий рівень фінансової стійкості, ефективну систему управління та значний потенціал подальшого розвитку. Компанія демонструє здатність адаптуватися до складних умов функціонування, забезпечувати стабільне зростання ключових показників і підтримувати високий рівень платоспроможності, що створює передумови для зміцнення її позицій на страховому ринку.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПрАТ СК «УНІКА»

Підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю страхової компанії, зокрема ПрАТ СК «УНІКА», передбачає комплексне вдосконалення механізмів формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Специфіка страхового бізнесу полягає в необхідності одночасного забезпечення прибутковості та високого рівня фінансової стійкості, що зумовлює потребу у збалансованому підході до фінансового управління.

Одним із ключових напрямів є оптимізація витрат, яка виступає базовою передумовою підвищення фінансової результативності. У страхових компаніях витрати мають складну структуру та охоплюють як операційні, так і адміністративні компоненти, що потребує системного підходу до їх управління. У цьому контексті доцільним є впровадження бюджетування як інструменту планування та контролю витрат, а також контролінгу, що дозволяє оперативно реагувати на відхилення від запланованих показників. Разом з тим, ефективне управління витратами повинно ґрунтуватися на аналізі бізнес-процесів з метою виявлення неефективних елементів та їх усунення.

З огляду на це, основні напрями підвищення ефективності фінансового управління можуть бути узагальнені таким чином (таблиця 3.1).

Важливим елементом фінансового управління страхової компанії є формування та використання страхових резервів. Саме вони забезпечують виконання зобов'язань перед страхувальниками, що робить їх центральним елементом фінансової стійкості.

Ефективне управління резервами передбачає досягнення їх оптимального рівня, який забезпечує достатній рівень надійності без надмірного вилучення коштів з обігу. Це потребує врахування структури страхового портфеля, характеру ризиків та строків виконання зобов'язань.

У цьому контексті важливою складовою є також управління ліквідністю, яке забезпечує здатність страхової компанії своєчасно виконувати свої фінансові

зобов'язання. Збалансування активів і зобов'язань за строками та обсягами дозволяє мінімізувати ризики дефіциту ліквідних коштів. Такий підхід передбачає використання інструментів управління грошовими потоками та постійний моніторинг фінансового стану.

Таблиця 3.1

Ключові напрями підвищення ефективності фінансового управління
ПрАТ СК «УНІКА»

Напрямок	Сутність	Управлінський ефект
Оптимізація витрат	Бюджетування, контролінг, аналіз процесів	Зниження витрат та підвищення прибутковості
Управління резервами	Раціональне формування страхових резервів	Забезпечення платоспроможності
Управління ліквідністю	Узгодження грошових потоків	Зменшення ризику неплатоспроможності
Інвестиційна діяльність	Ефективне розміщення ресурсів	Зростання доходності
Цифровізація	Автоматизація та аналітика	Підвищення якості управління

Джерело: сформовано автором

Паралельно з оптимізацією внутрішніх фінансових процесів важливого значення набуває вдосконалення системи ризик-менеджменту. Страхова діяльність безпосередньо пов'язана з ризиками, тому їх ефективне управління є необхідною умовою стабільного функціонування компанії. Сучасні підходи передбачають інтеграцію ризик-менеджменту в загальну систему управління, що забезпечує комплексне бачення ризиків та їх впливу на фінансові результати.

З метою підвищення ефективності управління ризиками доцільно використовувати системний підхід, що включає ідентифікацію, оцінку, моніторинг та мінімізацію ризиків. Важливим напрямом є диверсифікація страхового портфеля, яка дозволяє зменшити вплив окремих ризиків на загальний фінансовий результат. Доповненням до цього виступає перестраховання, що дає можливість розподілити ризики між різними учасниками ринку.

Основні інструменти вдосконалення ризик-менеджменту наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Інструменти підвищення ефективності ризик-менеджменту

ПрАТ СК «УНІКА»

Інструмент	Характеристика	Результат впровадження
Диверсифікація портфеля	Розподіл ризиків між видами страхування	Зниження загального ризику
Перестраховування	Передача частини ризиків	Підвищення фінансової стійкості
Стрес-тестування	Моделювання кризових ситуацій	Підготовка до негативних сценаріїв
Моніторинг ризиків	Постійний аналіз ризиків	Своєчасне реагування

Джерело: сформовано автором

У сучасних умовах важливим чинником підвищення ефективності фінансового управління є цифровізація. Використання інформаційних технологій дозволяє автоматизувати фінансові процеси, підвищити точність обліку та забезпечити прозорість фінансових потоків [9; 16]. Це створює передумови для більш ефективного управління ресурсами та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Застосування аналітичних систем дає змогу обробляти великі обсяги інформації та формувати прогнози розвитку компанії. Це особливо важливо для страхових компаній, оскільки їх діяльність пов'язана з невизначеністю та необхідністю оцінки майбутніх ризиків. Водночас цифровізація сприяє розвитку нових каналів взаємодії з клієнтами, що позитивно впливає на фінансові результати [10]. Разом з тим впровадження цифрових технологій потребує врахування ризиків кібербезпеки, що зумовлює необхідність створення надійної системи захисту інформації. Таким чином, цифровізація повинна здійснюватися комплексно, з урахуванням як економічних, так і технологічних аспектів. Відповідні напрями цифровізації фінансового управління можна узагальнити таким чином (рис.3.1).

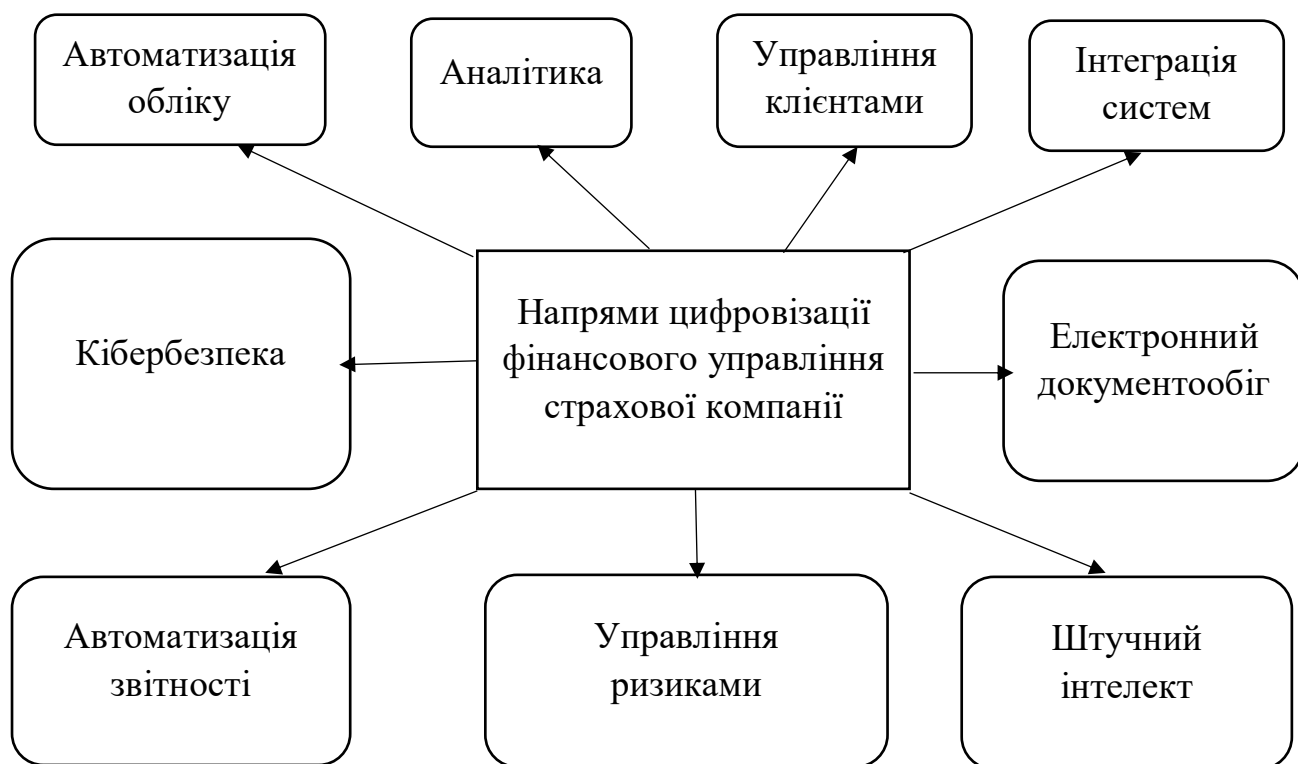

Рис.3.1. Напрями цифровізації фінансового управління страхової компанії
Джерело: сформовано автором

Забезпечення ефективності управління фінансовою діяльністю страхової компанії потребує вдосконалення інвестиційної політики як одного з ключових напрямів використання фінансових ресурсів. Раціональна інвестиційна політика передбачає диверсифікацію фінансових вкладень, що дозволяє зменшити ризики втрати капіталу та забезпечити стабільність доходів. Важливим є формування збалансованого інвестиційного портфеля, який включає різні фінансові інструменти та враховує специфіку страхової діяльності. Крім того, управління інвестиціями має здійснюватися з урахуванням структури страхових резервів, оскільки саме вони виступають основним джерелом інвестування [21].

Важливим напрямом підвищення ефективності фінансового управління є вдосконалення системи фінансового планування, яке забезпечує координацію всіх фінансових процесів у компанії, сприяє раціональному використанню ресурсів та дозволяє своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Використання сучасних методів фінансового прогнозування дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень та забезпечити досягнення стратегічних

цілей розвитку компанії [4]. Крім того, важливу роль відіграє розвиток системи внутрішнього контролю та аудиту. Внутрішній контроль забезпечує достовірність фінансової інформації та ефективність використання ресурсів, тоді як внутрішній аудит сприяє виявленню недоліків у системі управління та визначенню напрямів її вдосконалення [34].

Суттєвим фактором підвищення ефективності фінансового управління є також покращення якості управлінських рішень. Це досягається шляхом використання сучасних інформаційних технологій, що забезпечують обробку великих обсягів даних та формування аналітичної інформації. Впровадження цифрових інструментів дозволяє підвищити оперативність прийняття рішень та зменшити рівень невизначеності у фінансовій діяльності [35].

Водночас важливим є підвищення рівня кваліфікації персоналу, який здійснює фінансове управління. Професійна підготовка працівників сприяє більш ефективному використанню фінансових ресурсів та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. У цьому контексті доцільним є впровадження системи безперервного навчання та розвитку персоналу [4].

Не менш важливим є врахування впливу зовнішнього середовища на фінансову діяльність страхової компанії. Сучасні умови господарювання характеризуються високим рівнем нестабільності, що зумовлює необхідність гнучкого управління фінансовими ресурсами. Постійний моніторинг змін у законодавстві, економічній ситуації та страховому ринку дозволяє своєчасно адаптувати фінансову політику компанії до нових умов [21].

Отже, підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю страхової компанії можливе лише за умови комплексного підходу, який передбачає вдосконалення інвестиційної політики, фінансового планування, системи контролю, організаційної структури управління та використання сучасних інформаційних технологій. Реалізація зазначених заходів сприятиме зміцненню фінансової стійкості страхової компанії та забезпеченню її довгострокового розвитку.

Висновки до третього розділу

Аналіз управління фінансовою діяльністю ПрАТ СК «УНІКА» доводить, що підвищення ефективності цього процесу можливе лише за умови комплексного підходу, який охоплює всі ключові аспекти фінансового менеджменту. Основними напрямками вдосконалення є оптимізація витрат, управління страховими резервами та ліквідністю, розвиток інвестиційної політики та цифровізація фінансових процесів. Оптимізація витрат передбачає застосування сучасних методів бюджетування та контролінгу, а також системний аналіз бізнес-процесів для виявлення неефективних елементів. Це дозволяє знизити витрати та підвищити прибутковість компанії, забезпечуючи більш раціональне використання фінансових ресурсів.

Цифровізація фінансових процесів виступає ключовим напрямом підвищення ефективності управління. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє автоматизувати облік та контроль, підвищити точність і прозорість фінансових потоків, що створює умови для більш обґрунтованих управлінських рішень. Аналітичні системи обробки великих обсягів даних забезпечують прогнозування розвитку компанії та оцінку майбутніх ризиків, а цифрові канали взаємодії з клієнтами позитивно впливають на фінансові результати. При цьому важливо забезпечити кібербезпеку та комплексний підхід до впровадження цифрових технологій, враховуючи економічні та технологічні аспекти.

Результати дослідження демонструють, що підвищення ефективності фінансового управління в ПрАТ СК «УНІКА» потребує системного поєднання організаційних, технологічних та аналітичних заходів. Вдосконалення структури управління, оптимізація процесів планування та контролю, інтеграція цифрових інструментів і розвиток професійних компетенцій персоналу створюють умови для своєчасного реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, мінімізації фінансових ризиків та підвищення результативності діяльності.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота зосереджена на дослідженні теоретичних і практичних засад управління фінансовою діяльністю підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. У межах дослідження розглянуто сутність, мету, завдання та функції управління фінансовою діяльністю, а також принципи, методи та нормативно-правове забезпечення її реалізації в Україні. Значну увагу приділено аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та оцінці особливостей управління фінансовими процесами на прикладі ПрАТ СК «УНКА». Окремо досліджено напрями підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства з урахуванням сучасних викликів. На підставі проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

1. Управління фінансовою діяльністю підприємства є цілеспрямованим процесом організації фінансових ресурсів для забезпечення безперервності операційної діяльності, підтримання платоспроможності та досягнення стратегічних цілей розвитку. Воно включає планування, організацію, координацію і контроль грошових потоків, управління капіталом, активами, інвестиційною діяльністю та фінансовими ризиками. Ефективне управління фінансами сприяє підвищенню прибутковості, зміцненню фінансової стабільності та формує основу для довгострокового розвитку підприємства.

Особлива увага приділяється адаптації управлінських рішень до змін зовнішнього середовища, прогнозуванню ризиків і оперативному реагуванню на фінансові виклики. Застосування науково обґрунтованих методів і моделей управління дозволяє підприємствам раціонально використовувати наявні ресурси, підвищувати ефективність капіталу та активів, забезпечувати конкурентоспроможність і гнучкість у прийнятті фінансових рішень.

2. Принципи управління фінансами передбачають узгодженість фінансових рішень із загальною стратегією підприємства, підтримку фінансової стійкості та ліквідності, мінімізацію ризиків, ефективне використання ресурсів та орієнтацію на стратегічний розвиток. Вони формують основу для прийняття

управлінських рішень і забезпечують баланс між фінансовими можливостями та потребами підприємства.

Методи управління фінансовою діяльністю включають планування грошових потоків, моделювання фінансових процесів, оцінку інвестиційної привабливості проєктів, застосування фінансової математики та аналітичних моделей. Використання дескриптивних, предикативних і нормативних підходів дозволяє систематизувати дані, аналізувати фінансові показники, прогнозувати результати діяльності та обґрунтовувати стратегічні рішення, що підвищує фінансову ефективність і стійкість підприємства.

3. Правове регулювання фінансової діяльності визначає рамки формування, розподілу та використання ресурсів підприємств, забезпечує прозорість фінансових операцій і захист прав учасників ринку. Податкове, бухгалтерське, банківське та інвестиційне законодавство сприяє стабільності фінансових потоків, формує сприятливі умови для інвестицій та підтримує фінансову дисципліну.

Особливе значення має гармонізація українського законодавства з нормами ЄС, впровадження електронних фінансових операцій, розвиток публічно-приватного партнерства та правове врегулювання факторингу. Ці заходи забезпечують прозорість, підвищують ефективність управління фінансами, стимулюють інвестиції та створюють основу для сталого економічного розвитку та конкурентоспроможності підприємств в умовах сучасного ринку.

4. ПрАТ СК «УНІКА» є сучасним фінансовим інститутом, який функціонує відповідно до міжнародних стандартів управління та корпоративного контролю. Організаційна структура компанії є чітко вибудованою та багаторівневою, що дозволяє ефективно розподіляти управлінські функції та забезпечувати контроль за діяльністю. Диверсифікований страховий портфель, розвинена система збуту та активна цифровізація послуг створюють умови для стабільного розвитку та зміцнення позицій компанії на страховому ринку.

5. Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності показав, що компанія демонструє стійке зростання основних фінансових показників. Збільшення страхових премій, прибутку та активів відображають розширення масштабів діяльності, відновлення ринку страхування та підвищення довіри клієнтів до страховика. Водночас оптимізація коефіцієнта виплат, зростання рентабельності та підвищення частки власного капіталу свідчать про ефективне управління ресурсами та ризиками. Компанія змогла досягти балансу між прибутковістю та фінансовою стійкістю, що є ключовою умовою її довгострокового розвитку.

6. Система управління фінансовою діяльністю страхової компанії характеризується комплексністю та високим рівнем організації. Вона охоплює всі ключові напрями: управління грошовими потоками, формування страхових резервів, інвестиційну діяльність, перестраховання та ризик-менеджмент, що забезпечує стабільність фінансових результатів і платоспроможність компанії.

Разом із тим сучасні умови функціонування формують нові виклики, пов'язані з інфляцією, валютними ризиками, кіберзагрозами та воєнною нестабільністю. Це потребує постійного вдосконалення системи управління, впровадження цифрових технологій та підвищення ефективності аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень.

7. Ефективне управління фінансовою діяльністю страхової компанії є складним багаторівневим процесом, який передбачає інтеграцію внутрішніх та зовнішніх аспектів діяльності. Комплексне вдосконалення фінансових процесів, включаючи оптимізацію витрат, ефективне управління резервами та ліквідністю, розвиток інвестиційної політики та фінансового планування, а також впровадження сучасних методів контролю та аудиту, формує надійну основу для стабільного функціонування компанії. Такий підхід дозволяє не лише підвищити прибутковість, але й забезпечити баланс між прибутком і фінансовою стійкістю, що є критично важливим у страхуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
3. Березька К.М., Неміш В.М. Фінансова математика: навчальний посібник. Тернопіль: 2010. 195 с.
4. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2013. 528 с.
5. Бондар Ю.А., Єрошкін К.А. Теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства. *Причорноморські економічні студії. Економіка та управління підприємствами*. Випуск 55-1. 2020. С.83-86.
6. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів:«ГА-ЛИЧ-ПРЕС». 2017. 236 с.
7. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
8. Вінник О.М. Господарське право: навч. посібник. К.: «Правова єдність». 2008. 766 с.
9. Гаппенсталь М., Патер Дж. Автоматизація фінансових процесів за допомогою цифрових технологій: огляд зарубіжного досвіду. *Фінансові інновації*. 2021. № 5. С. 12–25.
10. Гребенюк Т. Проблеми нерівномірності впровадження цифрових технологій у фінансовій діяльності підприємств. *Актуальні питання економіки*. 2023. № 6. С. 72–82.
11. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємства: навч. посібник. К.: Знання-прес. 2006. 423 с.
12. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.

13. Житар М. Стратегія управління фінансовою діяльністю підприємства в умовах діджиталізації бізнес-процесів. *Економіка та суспільство*. 2024. (67). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-9>
14. Інвестиції у війсьній Україні: підсумки-2025 та орієнтири-2026. URL: <https://unba.org.ua/publications/11176-investicii-u-voennij-ukraini-pidsumki-2025-ta-orientiri-2026.html>
15. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 456 с.
16. Кузнєцов С., Кравець О. Цифрові фінансові платформи та їх роль у забезпеченні ефективності фінансових операцій. *Економіка і фінанси*. 2022. № 4. С. 33–45.
17. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. №2. С.71-74
18. Мельничин А.В. Основи фінансового аналізу: тексти лекцій. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 80 с.
19. НБУ продовжує пом'якшення валютних обмежень. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-prodovjuye-pomyakshennya-valyutnih-obmejen>
20. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану: Схвалено рішенням Ради Національного банку України від 15.04.2022 р. URL : <https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk>
21. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>
22. Офіційний сайт ПрАТ СК «УНІКА». URL: <https://uniqa.ua/>
23. Приймак Н.С., Рикун С.С., Мильнійчук Т.В. Управління фінансовою діяльністю підприємства як складова антисипативного управління бізнесом. *Вісник ДонНУЕТ «Економічні науки»*, (1(78)). 2023. С. 38-44. URL: <https://doi.org/10.33274/2079-4819-2023-78-1-38-44>
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансово-го сектору у зв'язку із введенням воєнного

стану в Україні : Закон України № 2463-IX від 27.07.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2463-20#Text>

25. Про страхування. Закон України: № 1909-IX від 18 листопада 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

26. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси бізнесу: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2019. С. 432.

27. Ситник Н. С., Джиговська Л. І. Методика оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства: зміст та функціональні складники. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 46. Ч 2. С. 65-71.

28. Слюсаренко К. В. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств України в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2015. № 5 (20). С. 84-91.

29. Смолінська С. Д. Шляхи та резерви збільшення прибутку підприємства в умовах економічної кризи. *Молодий вчений*. 2018. №1. С. 987-989.

30. Стенлі Л. Кібербезпека у фінансовій діяльності підприємств в умовах цифрової трансформації. *Журнал сучасних економічних досліджень*. 2020. Т. 12. № 3. С. 54–67.

31. Томашук І. О., Терещук С. М., Салькова І. Ю. Теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. Вип. 27. С. 347-350.

32. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: Персонал. 2011. 424 с.

33. G20/OECD Principles of Corporate Governance. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/09/g20-oecd-principles-of-corporate-governance-2023_60836fcb/ed750b30-en.pdf

34. International Standards on Auditing. URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/tags/international-standard-auditing-isa?page=2>

35. IFRS Foundation. URL: <https://www.ifrs.org/>

ДОДАТКИ